

Pale ena e ka ha Chalotte Maxeke.

Ka selemo sa 1901 e bile mosadi wa pele wa motho e motsho ya ileng a fumana lengolo la dikri unibesithing.

Chalotte Maxeke e ne e le moitseki, mohlalefii le moetapele wa tsa sedumedi.

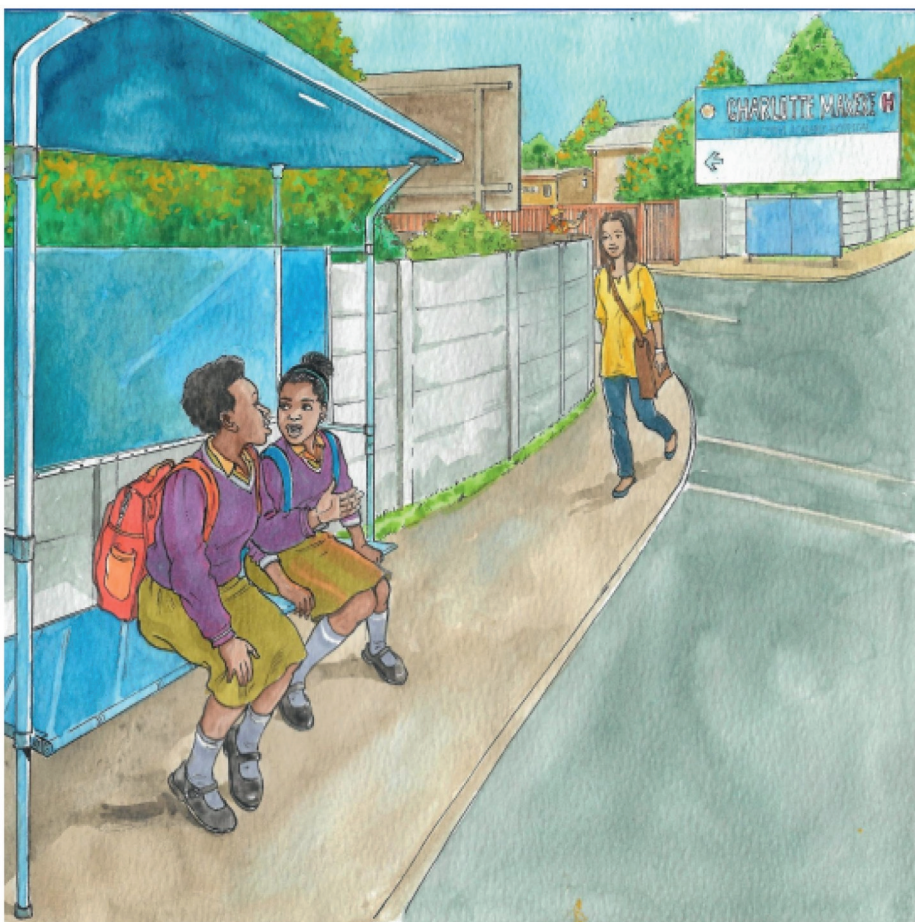
Buka ena e keteka bophelo ba hae.

Khanyisa le Nthuseng ba tswa sekolong mme ba ya hae.

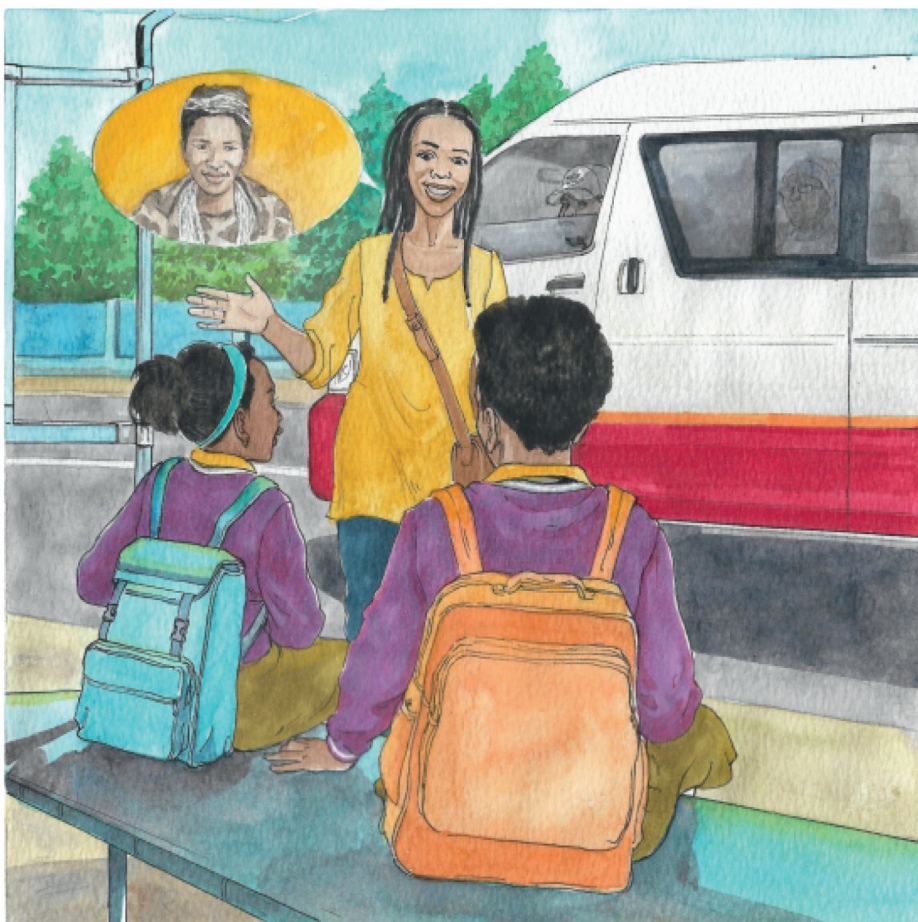
Ho tjhesa haholo, mme ha ba feta sepetlele, ba nahana ho phomola tlasa moriti wa boema- bese ka ntle ho kgoro ya sepetlele.

Sepetlele ke Charlotte Maxeke Johannesburg Academic Hospital.

“Na o a tseba hore Charlotte Maxeke ke mang le hore hobaneng ho reelletswa sepetelele ka yena?” Khanyisa o botsa motswalle wa hae.

“Le ha ke fetile pela sepetelele sena ka makgetlo, ha ke e soka ke nahana ka seo ho fihlela jwale.”

Moithuti o a feta ha banana ba ntse ba bua. O ithutela
Saense ya tsa Bophelo Unibesithing ya Witwatersrand.

“Nka o bolella hore Charlotte Maxeke ke mang!” ho bua
moithuti Busisiwe.

“Charlotte Makgomo Mannya o tswetswe dilemong tsa bo 1870,” Busisiwe a ba bolella.

“Kgele! E kaba dilemo tse 150 tse fetileng!” ho kgotsa Khanyisa.

“E! Mme ho na le direkoto tse fapaneng tse hlalosang ka botebo hore o tswetswe neng le hore o tswaletswe kae. Ba bang ba re o hlahetse porofensing ya Eastern Cape ha ba bang ba re o hlahetse Limpopo,” Busisiwe o tswela pele.

“Charlotte o kene sekolo sa borumuwa moo a ileng a fumana katleho e kgolo dithutong tsa hae. O ne a kgaba ka dipuo le dipalo haholo. O ne a kgona ho ngola ka dipuo tsa SeXhosa, SeDutch le Senyesemane.”

“Charlotte o ile a qeta sekolo sa sekondari kapele ho feta thaka tsa hae,” Busisiwe a kgutsa ha nyenyane. “Ya lehlohonolo Charlotte! ho bua Nthuseng. “Ya bohlale Charlotte,” ho bua Khanyisa.

“Charlotte one a le bohlale mme a kgona ho bina sa tswere,”
ke Busisiswe yeo.

“Hoba ho sibollwe ditaemane Afrika Borwa, lelapa labo le ile
la fallela Kimberley, porofensing ya Northern Cape.

O ne a sebetša jwaloka mosuwetsana mme a bina le
sehlopha sa mmīno sa *African Jubilee*.”

"Charlotte o ile a etela Engelane le sehlopha sa mmino sa *African Jubilee*. Ba ile ba binela bamamedi ba bohlokwa London, yaba ba hahlaulela Amerika," Busisiwe o tswela pele.

"Charlotte o ile a fumana kgau ya ho ntshetsa dithuto tsa hae pele Unibesithing ya Wilberforce e Amerika. E ne e le unibesithi ya pele e qadilweng ke ba mmala ba Amerika."

“Ha a ntse a ithuta moo, Charlotte a qala ho nka karolo dipolotiking. O ne a ya dipuisanong tsa ditokelo tsa basadi. O ile a ithuta le mohlalefi wa MoAforika ya bitswang W.E. Du Boise. O ne a nka karolo le kerekeng ya hae.

Hona Unibesithing ya Wilberforce, ke moo Charlotte a ileng a kopana le monna wa hae Marshall Maxeke.

“Charlotte le Marshall ba ile ba kgutlela mona Afrika Borwa ho tla sebetsa jwaloka barumuwa. Ba ne ba batla ho etsa bonnete ba hore bana bohle ba fumana thuto ya boleng bo phahameng.

Kereke e ile ya ba thusa ho qala sekolo Johannesburg bakeng sa bana ba batho ba batsho. Ba ile ba se bitsa Wilberforce Institute.”

“Charlotte o ne a tsepamisitse maikutlo ditabeng tsa setjhaba tse amang basadi ba batho ba batsho, hape o ne a nka karolo mekgahlong ya basadi ba merabe yohle.

O ile a thusa ho hlophisa mehwanto ya boipelaetso kgahlanong le melao ya makoloniale. O ne a nka karolo boipelaetsong ba basebetsi.

E ne e le moetapele kerekeng, titjhere, mongodi le moitseki o ne a kgahlisa ruri!”

Busisiwe a phethela, “Ke ithutile ka Charlotte Maxeke hobane ke tlile sepetleleng sena! Se ne se bitswa Johannesburg Hospital. Se ile sa rehellwa Charlotte Maxeke ka selemo sa 2008.”

“Ke mosadi wa bohlokwa nalaneng!” ho bolela Khanyisa.

“Re lokela ho rutwa ka yena sekolong!” ke Nthuseng eo.

Busisiwe o dumellana le banana, mme o ba sadisa hantle,
“Ke lokela ho ya dithutong jwale.”

“Rea leboha ha o abelane le rona! Re tla dula re hopola
mme Charlotte, Dr Maxeke,” Khanyisa a mmolella.

Busisiwe a qetela ka hore, “Le se lebale hore basadi ba
batho ba batsho ba matla! Ke tla le bona unibesithing!”

—Dipotso

1. Charlotte Maxeke o tswalletswe kae?
2. O kene sekolo sefe?
3. O ne a binela sehlopha sefe sa mmino?
4. Sepetlele se rehilweng ka yena se se ne se bitswang pele?
5. Charlotte Makgomo Manny o ile a nyalana le mang?
6. Hobaneng ha Charlotte Maxeke a le bohlokwa nalaneng?

—Lenane la dibuka tse letotong lena

- Andile Mji
- Asnath Mahapa
- Bongani Mayosi
- Charlotte Maxeke
- Mmantsane Moche Diale
- Mulalo Doyoyo
- Tebello Nyokong
- Tshilidzi Marwala

Pale ena e qapuwe le ho ngolwa ka puo ya
Setswana jwaloka karolo ya porojeke ya 2020 ya
Zenex Ulwazi Lwethu ya dibuka tse balwang.